

KLASA V

Na zakończenie nauki w klasie piątej **uczeń** :

I. Rozumie pojęcia i zjawiska:

- zakon rycerski, zakon krzyżacki
- unia, unia personalna, dynastia Jagiellonów
- stan ,duchowieństwo, zakon, reguła, ubóstwo , rycerz, rycerz bez skazy, paż, giermek, turniej, szranki
- kupiec, rzemieślnik, cech, burmistrz, samorząd miejski, rynek, mury miejskie
- pan, dzierżawa, czynsz, pańszczyzna, dziesięcina, sołtys, targ, jarmark
- Akademia Krakowska, Uniwersytet Jagielloński, teologia, żak, otrzęsiny
- humaniści, odrodzenie /renesans/,
- karawela, Indianie, wielkie odkrycia geograficzne, znaczenie daty odkrycia Ameryki jako końca epoki
- uczoney ,astronom, odkrycie naukowe, czasy zygmuntofskie / złoty wiek/, szlachta, tolerancja religijna, paż, arras, włoszczyzna, komnata,
- przywilej, pospolite ruszenie, sejm, sejmik, sejm walny, poseł,
- folwark , kmiecie /poddani/, pańszczyzna, spichlerz, spław rzeczny, flisak
- magnaci, Korona, unia realna, bezkrólowie, prymas, konfederacja warszawska, wolna elekcja, artykuły henrykowskie, potop, wojna szarpana, liberum veto, sarmatyzm, sułtan, husaria, obłężenie, odsiecz, oświecenie,
- Collegium Nobilium, obiady czwartkowe, czasy stanisławowskie, Sejm Czteroletni, naczelnik powstania, przysięga Kościuszki, kosynierzy, patriota.

II Potrafi:

- scharakteryzować, zamek średniowieczny, przedstawić okoliczności pojawienia się Krzyżaków na ziemiach polskich, wskazać na mapie ziemie chełmińską, Prusy, Pomorze Gdańskie,
- scharakteryzować osobę Jadwigi i jej zasługi dla kultury polskiej, wyjaśnić przyczyny unii polsko-litewskiej, podać przyczyny i skutki bitwy pod Grunwaldem, opisać przebieg bitwy, pokazać na mapie Grunwald
- opisać klasztor średniowieczny, scharakteryzować postać św. Franciszka z Asyżu,
- opisać cechy wzoru osobowego średniowiecznego rycerza, wyjaśnić jak zostawało się rycerzem
- opisać miasto średniowieczne, opowiedzieć czym zajmowali się mieszkańcy,
- scharakteryzować stan chłopski, opisać warunki życia na wsi
- przedstawić okoliczności odnowienia Akademii Krakowskiej, opisać życie krakowskiego żaka
- wymienić cechy charakterystyczne okresu odrodzenia
- podać przyczyny wypraw odkrywczych, opisać odkrycie Krzysztofa Kolumba umieścić je w czasie
- opowiedzieć o życiu Mikołaja Kopernika, wyjaśnić powiedzenie „Wstrzymał Słońce...”
- określić czym różniła się szlachta od rycerstwa, przedstawić wkład królowej Bony w rozwój odrodzenia na terenie Polski , wymienić osiągnięcia twórców literatury polskiej okresu odrodzenia,
- opisać życie dworskie na Wawelu w okresie Zygmuntofsów i wkład królofsów w rozwój odrodzenia w Polsce,
- opisać sposób działania sejmikófsów, wymienić prawa szlachcica i jego obowiązki wobec państwa,
- opisać działalność gospodarczą polskiej szlachty, wyjaśnić z czego wynika potęga gospodarcza Polski
- wyjaśnić na czym polegała unia lubelska i podać przyczyny dążenia Polakófsów do jej zawarcia,
- opisać w jaki sposób dokonywano wyboru króla,
- omówić wydarzenia potopu szwedzkiego i sytuować w czasie /St. Czarniecki, Częstochowa/,

- wskazać na mapie miejsca związane z potopem,
- scharakteryzować polską magnaterię w XVII w., przedstawić konsekwencje stosowania liberum veto,
- wymienić główne elementy ideologii sarmackiej,
- sytuować w czasie i opisać wyprawę wiedeńską, wskazać Wiedeń, Chocim, scharakteryzować postać króla,
- omówić zmiany położenia chłopów i szlachty w XVII i XVIII w,
- opisać sposób wychowania dzieci w XVIII w.,
- podać przykłady naprawy państwa za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, Konstytucja 3-V-
- wymienić państwa biorące udział w I rozbiórce i wskazać utracone ziemie, scharakteryzować króla,
- sytuować w czasie wydarzenia powstania kościuszkowskiego i przedstawić jego przebieg,
- podać przyczyny upadku Polski, podać datę III rozbioru i państwa biorące udział.

III . Zna fakty i postacie:

- daty:1230,postać Konrada Mazowieckiego daty:1385,1386,postać Jadwigi ,Władysława Jagiełły, postanowienia umowy w Krewie daty:1409-1411, 15-VII-1410, 1411,1466,postanowienia I i II pokoju toruńskiego, nazwy stanów średniowiecznej Europy,
- postać Zawiszy Czarnego, najważniejsze elementy zabudowy zamku średniowiecznego,
- najważniejsze budowle średniowiecznego miasta,
- rodzaje prac wykonywane przez średniowiecznego chłopą,
- przedmioty wykładane na średniowiecznych uniwersytetach, datę 1400,
- zasady obowiązujące podczas turnieju rycerskiego,
- ramy chronologiczne epoki nowożytnej , przedstawicieli włoskiego odrodzenia: Leonardo da Vinci, Michał Anioł,
- datę:1492, Krzysztofa Kolumba,
- postać Mikołaja Kopernika
- postać Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, królowej Bony, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego,
- ramy chronologiczne czasów zygmunto-wskich /złotego wieku/,
- skład i zadania sejmu walnego,
- datę:1569, nazwę państwa polsko-litewskiego po zawarciu unii lubelskiej,
- daty: 1572,1573, postać Henryka Walezego, postanowienia artykułów henrykowskich,
- daty:1655,1660,postac Stefana Czarnieckiego,
- datę 1683,postać Jana III Sobieskiego, Augusta II Mocnego, Augusta III Sasa,
- ramy chronologiczne czasów saskich, okresu oświecenia, główne założenia ideologii oświecenia,
- daty:1764-1795,1772,1788-1792,3-V-1791, postać St. Augusta Poniatowskiego, postanowienia Konstytucji 3 maja,
- daty:1793,1794,1795,postać Tadeusz Kościuszki.